

323.2

1917

1.1.

HeH

Eduskunnan papereita

823 (470) 1917

Perustuslakivaliokunnan mietin-
tö Maal koskeva edustaja Castrenin
pyyntöä saada takeita edustaja-
oikeuksiansa loukkaamattomuudelle

Eduskunnalle osoitetussa kirjelmässä, joka on lä-
hetetty Tukholmasta viime maaliskuun 30 päivänä ja
saapunut puhemiehelle kuluvaan kuun 19 päivänä, on
lakitiedetten kandidaatti Jonas Castrén, joka on va-
littu edustajaksi Viipurin läänin läntisestä vaali-
piiristä, ilmoittanut tarkoituksensa ohleen, niin pian
kuin hänen terveyden tilansa sen sallisi, lähteä
Suomeen täyttämään edustajatehtäviään valtiopäivillä.
Tämän johdosta oli hän sähkösanomalla pyytänyt Suo-
men kenraalikuvernöörin v.t. apulaista parooni^{von} Korffia
pitämään huolen siitä, että annettaisiin määräys Ve-
näjän viranomaisille Ruotsissa viipymättä toimittaa
hänelle tarvittava passi matkaa varten Suomen val-
tiopäiville. Maaliskuun 29 päivänä oli edustaja Cast-
rén saanut vastaanottaa suomalaisena käännöksenä näin
kuuluvan vastauksen: "Te ette voi palata. En mis-
sään tapauksessa voi taata Teidän loukkaamattomuut-
tanne", "(Vous ne pouvez rentrer. En aucun cas ne
peux garantir votre immunité)". Edustaja Castrén
huomauttaa tämän johdosta, että häneltä täten on,
vastoin Valtiopäiväjärjestyksen 10 ja 12 §§:ssä ole-
via selviä määräyksiä, hänelle tuntemattomista syis-
tä kielletty pääsy Suomeen kansanedustajan tehtäviä
suorittamaan sekä samalla annettu tietää, ettei taa-
ta hänen loukkaamattomuuttaan. Tämän johdosta hän on
kääntynyt Eduskunnan puoleen pyytäen pikaisesti ryh-
dyttäväksi sellaisiin toimenpiteisiin, että ne es-
teen, jotka joko suomalaisten tai venäläisten viran-

omaisten taikka molempain puolelta kohtaavat hänen pal-
laamistaan Suomeen valtiopäiville, viipymättä poiste-
taan sekä että niinhyvin asianomaiset Suomen viranomai-
set kuin venäläiset vallanpitäjät Suomessa antavat täy-
det takeet sekä hänen loukkaamattomuuteensa nähden kuin
myös mikäli koskee hänen esteetöntä matkaansa Suomeen,
vapaata oloa täällä, että esteetöntä matkustusta ta-
kaisin Ruotsiin, jonne hänen on yksityisasiainsa vuoksi
jälleen palattava.

Sittenkun Wiipurin läänin läntisen vaalipiirin kes-
kuslautakunnalta oli huhtikuun 17 päivänä Eduskunnan
puhemiehelle saapunut oikeaksi todistettu jäljennös la-
kit.kand. Jonas Castrénille annetusta edustajavaltakir-
jasta, esitettiin kysymyksenalainen kirjelmä Eduskunnal-
le ja Eduskunta istunnossaan huhtikuun 19 päivänä päät-
ti lähettää edustaja Castrénin kirjelmän Perustuslaki-
valiokuntaan. Valiokunta on myöskin saanut vastaanottaa
otteen lähetekeskustelussa syntyneestä pöytäkirjasta.

Valiokunta on V. J:n 46 §:n mukaisesti pyytänyt
Senaatin puheenjohtajalta nähdäkseen asiakirjoihin ken-
raalikuvernöörin v.t. apulaisen edustaja Castrénille lä-
hettämä yllämainittu vastaus mahdollisesti perustuu, ja
on Valiokunta tämän johdosta saanut

Ei monta kertaa ole maamme Valtiopäivillä ollut tar-
peen ryhtyä toimenpiteisiin oikeusturvan saamiseksi val-
tiopäivämiehen esteetöntä saapumista varten edustajateh-
täviään suorittamaan. Vuoden 1904-05 oli m.m. Ritaris-
ton ja Aateliston ryhdyttävä toimenpiteeseen sen johdos-
ta että eräitä säädyn jäseniä, jotka oli laittomas-
ti maasta karkoitettu, estettiin tulemasta maahan ol-

lessaan matkalla valtiopäiville. Tämän johdosta Rita-risto ja Aateli päätti kehoittaa maamarsalkkaa ryhtymään toimenpiteisiin säädyn jäsenten saapumista valtiopäiville kohdanneiden esteiden pikaiseksi poistamiseksi. Samalla sääty päätti kirjelmällä ilmoittaa hallitsijalle siitä perustuslain loukkauksesta, joka puheenalaisessa suhteessa oli tapahtunut. Pian tämän jälkeen tulivatkin näiden valtiopäivämiesten oikeuksia rajoittavat esteet poistetuiksi, paitsi yhden suhteen, jonka hallitus väitti olevan Suomen kansalaisoikeutta vailla.

Mainittakoon myöskin että 1912 vuoden valtiopäiväin aikana Eduskunnan puhemies erään edustajan lait-toman vangitsemisen johdosta kääntyi hallitusviranomais-ten puoleen ja Eduskunta päätti esittää hallitsijalle muun muassa, että viipymättä toimitettaisiin tutkimus edustajaa kohdanneesta väkivallasta, syyllisten saatta-miseksi lailliseen edesvastaukseen.

Edellämämainituista tapauksista eroaa nyt käsiteltä-vänä oleva asia siinä, ettei edustaja Castrénia ole vangittu eikä, ainakaan vielä, muunkaan suoranaisten väkivallan kautta estetty saapumasta valtiopäiville. Mut-ta kenraalikuvernöörin v. t. apulaisen hänelle lähettä-män vastaussähkösanoman sisällyksestä on edustaja Cast-rénilla ollut aihetta päättää, että häntä, aikoissaan palata kotimaahan, on täällä uhannut väkivalta, mahdol-lisesta vangitseminen tai muut vakavanlaatuiset pakkotoi-menpiteet, joilla myös hänen saapumisensa valtiopäiville olisi tullut estetyksi. Tähän käsitykseen on edustaja Castrénilla ollut sitäkin enemmän syytä, kun kenraali-kuvernöörin v. t. apulainen ei vastaussähkösanomassaan mil-lään tavalla viitannut, että edustaja Castrén saisi vi-ranomaisten puolelta loukkaamattomuudelleen lainmukaista

turvaa.

Valiokunta ei katso voivansa ryhtyä tutkimaan, millaiset toimenpiteet edustaja Castrénia todella ovat olleet uhkaamassa. Luonnollisesti ei hän ole voinut odottaa loukkaamattomuudelleen muuta kuin maan lakien mukaista turvaa. Valtiopäiväjärjestyksen 10 §:n mukaan häntä ei ole saanut kieltää valtiopäiville saapumasta eikä edustajana toimimasta. Jos häntä vastaan olisi ollut laillista syytä, jonka perusteella hänet olisi matkalla valtiopäiville voitu vangita, niin olisi vangitsemisesta ollut heti tieto annettava puhemiehelle, ja Eduskunnan asiana olisi V. J:n 12 §:n mukaan ollut päättää olisiko vangittu edustaja ollut vapautettava. Valtiopäiväin alkamisen jälkeen taas, V. J:n 12 §:n 1 momentin mukaan, ei edustaja ilman eduskunnan edeltäpäin antamaa suostumusta saa vangita, paitsi jos tuomioistuin olisi määrännyt hänet vangittavaksi taikka hänet tavattaisiin verekseltä sellaisesta rikoksesta, josta ei voi tulla vähempää kuin kuusi kuukautta vankeutta. Edustaja Castrénia ei tiettävästi mikään tuomioistuin maassa ole määrännyt vangittavaksi, eikä edes syytettä ole nostettu häntä vastaan. Siis edustaja Castrénin estäminen saapumasta maahan ja muu uhka hänen loukkaamattomuuttaan vastaan olisi nyt selvästi lainvastaista.

Sen johdosta mitä edellä on esitetty, saa Vali^ookunta, joka katsoo hallituksen velvollisuudeksi pitää huolta siitä, ettei edustajaa laittomasti estetä Valtiopäiville saapumasta ja että edustajan loukkaamattomuus todella voimassa pidetään, kunnioittaen ehdottaa Eduskunnan päätettäväksi:

että Eduskunnan puhemiehistö kääntyisi Suomen Senaatin puoleen ilmoit-

taen mitä asiassa on Eduskunnan
tietoon tullut ja kehoittaen Se-
naattia pitämään huolen siitä, et-
tä edustaja Castrén saa edustaja-
oikeuksiensa loukkaamattomuuteen näh-
den nauttia lain-mukaista turvaa.

Till Finlands Lantdag.

Undertecknade anhålla, att Finlands Lantdag ville skrida till sådana åtgärder, att i landets regering måtte insättas de personer, vilkas namn medföljande förteckning upptager.

Helsingfors den 24 november 1917.

J. E. Antila.	P. J. Hälvä.
K. A. Lohi.	Erkki Pullinen.
G. G. Rosenqvist.	

Regeringens medlemmar:

Ordförande Prokuratorn P. E. Svinhufvud.

Chef för Justitieexpeditionen Jurisdoktorn Onni Talas.

Chef för Civilexpeditionen Justitieborgmästaren Arthur Castrén;

biträdande chef Jurisdoktorn Alexander Frey.

Chef för Finansexpeditionen Bankdirektören Juhani Arajärvi.

Chef för Ecklesiastik- och undervisningsexpeditionen Professorn E. N. Setälä.

Chef för Lanthushållningsexpeditionen Jordbrukaren Kyösti Kallio;

biträdande chef Agronomen E. Y. Pehkonen.

Chef för Kommunikationsexpeditionen Överintendenten Professorn Jalmari Castrén.

Chef för Handels- och industriexpeditionen Jurisdoktorn Heikki Renvall.

Chef för Socialexpeditionen Filosofie licentiaten O. W. Louhivuori.

De borgerliga lantdagsgrupperna hava vänt sig till undertecknad med en anhållan, att jag måtte åtaga mig uppgiften att bilda senatens ekonomiedepartement eller regering. Med stor tvekan har jag skridit till verket. Vårt land har en lång tid befunnit sig i ett brydsamt och vådligt läge. De senaste skräckfyllda dagarna hava dessutom bragt oss till randen av anarki. Att under sådana omständigheter bilda regering synes hart när hopplöst. Jag har emellertid ansett det vara min plikt att åtaga mig verket och bifogar en lista, varå upptagits namnen å de personer, som bifallit till att inträda i regeringen.

Genom sitt beslut av den 15 november har Finlands lantdag beslutit att tills vidare själv utöva den makt, som tidigare tillkommit Finlands storfurste. Enligt min uppfattning har lantdagen genom detta beslut dock icke avsett att själv skrida till ett omedelbart utövande av regeringsmakten, vilket allaredan av praktiska skäl vore omöjligt. Jag förutsätter fördenskull, att lantdagen till senaten överlåter de rättigheter, som äro nödvändiga för att senatens ekonomiedepartement må kunna fullgöra de uppgifter, vilka ankomma å landets regering. Sålunda finner jag det bland annat klart, att senatens ekonomiedepartement äger utarbeta och till lantdagen överlämna propositioner för åvägabringande av lagar, som befunnits erforderliga. Likaså förutsätter jag, att ledamöterna av senatens justitiedepartement, prokuratorn i senaten samt de andra högre ämbetsmän, vilkas utnämning ankommit å kejsaren och storfursten, hädanefter böra utnämnas av senatens ekonomiedepartement.

Det program, som den nya regeringen skulle söka förverkliga och varom jag rådfört mig och träffat avtal med de å listan uppräknade personerna, är följande.

Viktigast av de uppgifter, som bida den första senat, vilken av Finlands lantdag tillsatts, är tryggheten av Finlands politiska självständighet. Den ryska regeringen har förlorat sin rätt att kvarhålla Finland i förening med ryska riket. Ty den kejsarliga regeringen i Ryssland har kränkt Finlands av de ryska monarkerna garanterade rätt samt strävat att förstöra Finlands rättsordning; Rysslands regering efter revolutionen har åter visat sig oförmögen att upprätthålla den bestående statsmakt, som utgör en grundbetingelse för allt samhälleligt liv.

Det är fördenskull för Finlands folk både en rätt och en plikt att taga sitt öde i egna händer. Det äger hoppas att Rysslands folk, i vars namn flerfaldiga gånger de små nationernas rätt till ett självständigt politiskt liv hävdats, icke skall ställa svårigheter för det finska folkets strävan att ordna sina egna förhållanden på grundvalen av full självbestämningsrätt.

Finlands förändrade politiska ställning förutsätter omfattande och genomgripande reformer inom området för landets offentliga rätt. Regeringsformen av år 1772 och Förenings- och Säkerhetsakten av år 1789 hava icke tillerkänt lantdagen närmelsevis alla de rättigheter, som enligt demokratins grundsatser tillkomma en folkrepresentation. Regeringens viktigaste uppgift på det inre politiska området är därför att utarbeta och till lantdagen överlämna förslag till ny, på demokratiska principer byggd regeringsform för landet. För den händelse att stiftandet av regeringsform ytterligare skulle fördröjas, torde det bliva nödvändigt att förelägga lantdagen vissa till rege-

Till Finlands Lantdag.

Undertecknade anhålla, att Finlands Lantdag ville skrida till sådana åtgärder, att i landets regering måtte insättas de personer, vilkas namn medföljande förteckning upptager.

Helsingfors den 24 november 1917.

J. E. Antila.	P. J. Hälvä.
K. A. Lohi.	Erkki Pullinen.
G. G. Rosenqvist.	

Regeringens medlemmar:

Ordförande Prokuratorn P. E. Svinhufvud.

Chef för Justitieexpeditionen Jurisdoktorn Onni Talas.

Chef för Civilexpeditionen Justitieborgmästaren Arthur Castrén;

biträdande chef Jurisdoktorn Alexander Frey.

Chef för Finansexpeditionen Bankdirektören Juhani Arajärvi.

Chef för Ecklesiastik- och undervisningsexpeditionen Professorn E. N. Setälä.

Chef för Lanthushållningsexpeditionen Jordbrukaren Kyösti Kallio;

biträdande chef Agronomen E. Y. Pehkonen.

Chef för Kommunikationsexpeditionen Överintendenten Professorn Jalmar Castrén.

Chef för Handels- och industriexpeditionen Jurisdoktorn Heikki Renvall.

Chef för Socialexpeditionen Filosofie licentiaten O. W. Louhivuori.

De borgerliga lantdagsgrupperna hava vänt sig till undertecknad med en anhållan, att jag måtte åtaga mig uppgiften att bilda senatens ekonomiedepartement eller regering. Med stor tvekan har jag skridit till verket. Vårt land har en lång tid befunnit sig i ett brydsamt och vådligt läge. De senaste skräckfyllda dagarna hava dessutom bragt oss till randen av anarki. Att under sådana omständigheter bilda regering synes hart när hopplöst. Jag har emellertid ansett det vara min plikt att åtaga mig verket och bifogar en lista, varå upptagits namnen å de personer, som bifallit till att inträda i regeringen.

Genom sitt beslut av den 15 november har Finlands lantdag beslutit att tills vidare själv utöva den makt, som tidigare tillkommit Finlands storfurste. Enligt min uppfattning har lantdagen genom detta beslut dock icke avsett att själv skrida till ett omedelbart utövande av regeringsmakten, vilket allaredan av praktiska skäl vore omöjligt. Jag förutsätter fördenskull, att lantdagen till senaten överlåter de rättigheter, som äro nödvändiga för att senatens ekonomiedepartement må kunna fullgöra de uppgifter, vilka ankomma å landets regering. Sålunda finner jag det bland annat klart, att senatens ekonomiedepartement äger utarbeta och till lantdagen överlämna propositioner för åvägabringande av lagar, som befunnits erforderliga. Likaså förutsätter jag, att ledamöterna av senatens justitiedepartement, prokuratorn i senaten samt de andra högre ämbetsmän, vilkas utnämning ankommit å kejsaren och storfursten, hädanefter böra utnämnas av senatens ekonomiedepartement.

Det program, som den nya regeringen skulle söka förverkliga och varom jag rådfört mig och träffat avtal med de å listan uppräknade personerna, är följande.

Viktigast av de uppgifter, som bida den första senat, vilken av Finlands lantdag tillsatts, är trygghandet av Finlands politiska självständighet. Den ryska regeringen har förlorat sin rätt att kvarhålla Finland i förening med ryska riket. Ty den kejsarliga regeringen i Ryssland har kränkt Finlands av de ryska monarkerna garanterade rätt samt strävat att förstöra Finlands rättsordning; Rysslands regering efter revolutionen har åter visat sig oförmögen att upprätthålla den bestående statsmakt, som utgör en grundbetingelse för allt samhälleligt liv.

Det är fördenskull för Finlands folk både en rätt och en plikt att taga sitt öde i egna händer. Det äger hoppas att Rysslands folk, i vars namn flerfaldiga gånger de små nationernas rätt till ett självständigt politiskt liv hävdats, icke skall ställa svårigheter för det finska folkets strävan att ordna sina egna förhållanden på grundvalen av full självbestämningsrätt.

Finlands förändrade politiska ställning förutsätter omfattande och genomgripande reformer inom området för landets offentliga rätt. Regeringsformen av år 1772 och Förenings- och Säkerhetsakten av år 1789 hava icke tillerkänt lantdagen närmelsevis alla de rättigheter, som enligt demokratis grundsatser tillkomma en folkrepresentation. Regeringens viktigaste uppgift på det inre politiska området är därför att utarbeta och till lantdagen överlämna förslag till ny, på demokratiska principer byggd regeringsform för landet. För den händelse att stiftandet av regeringsform ytterligare skulle fördröjas, torde det bliva nödvändigt att förelägga lantdagen vissa till rege-

ringsformens område hörande lagförslag, vilkas avgörande är särskilt brådskande.

Förutsättningen för all statlig och samhällelig verksamhet är i närvarande stund, att det allmänna rättsmedvetandet fördjupas samt ordningsmakten befästes, så att livet kan återvinna sin normala gång. Samtidigt borde eftersträvas att genom inre reformarbete för samlivet dana en sådan grund, att varje medborgare fattar, hurusom icke blott hans plikt utan även hans fördel kräver, att denna grund tryggas och bevaras.

Det mest brännande av alla tidens spörsmål är den hotande och delvis allaredan rådande livsmedelsbristen. Regeringen äger vidtaga de mest energiska åtgärder för anskaffande av livsmedel och reglering av konsumtionen. Livsmedelslagens noggranna efterlevnad bör strängt påyrkas ävensom forderrammast till provning upptagas, vilka tillägg till denna lag kunde befinnas erforderliga. Enär den inhemska produktionen av livsmedel för närvarande icke kan tillfredsställa konsumtionen, äger regeringen koncentrera alla sina krafter på anskaffande av livsförnödenheter från trakter utom landets gränser.

Det pågående kriget har såväl på livsmedels- som andra områden ådagalagt, huru viktigt det för varje land är, att det självt förmår producera sina oundgängligaste förnödenheter. I denna riktning bör vårt lands näringsliv utvecklas och redan nu, under förberedelserna för övergång från krigstidens hushållning till fredligt näringsliv, bör detta mål klart hållas såsom ögonmärke.

Sålunda bör arbetet riktas på lantbrukets och dess binäringsars samt överhuvud på lantbruksproduktionens höjande och utvidgande av de självständiga odlingarna i den förhoppning, att lantdagen för dessa ändamål beviljar medel. Såväl till förverkligande av dessa syftemål som jämväl för avhjälpande av trängande sociala missförhållanden böra åtgärder forderrammast vidtagas för att av torplägenheterna på kronans eller enskild mark skapa självständiga lägenheter ävensom för anskaffande av jord åt den obesuttna befolkningen.

I enahanda syfte böra åtgärder vidtagas för höjandet av landets industri och anskaffande av erforderliga råmaterial i större utsträckning än härförinnan från eget land. Uppblomstringen av landets handel bör hållas i ögnasikte, såväl under krigstiden för livsmedelsbristens avhjälpande och arbetslöshetens lindrande som särskilt sedan fred inträtt. Speciellt utgör regleringen av våra tullförhållanden i enlighet med vår nationalhushållnings intressen en vittbärande uppgift, som påkallar detaljerad utredning, i syfte att vårt folk sedan fred inträtt finge handelsrelationerna ordnade för landet så förmånligt som möjligt.

Enbart för arbetslöshetens avhjälpande böra ofördröjligen anordnas allmänna arbeten såväl för kommunikationernas som i synnerhet för jordbrukets befrämjande. Kommunikationerna böra utvecklas och i synnerhet byggandet och underhållet av landsvägarna ordnas på en tidsenligare fot ävensom därav härflytande besvär genom åtgärder och regleringar från statens sida, även därest de påkalla större statsutgift, fördelas så att de bäras av alla medborgare. Skjutshållningsväsendet bör övertagas av staten.

Socialförsäkringens utvecklande påkallar regeringens synnerliga omsorg. Fattigvårdslagstiftningen har redan länge krävt reform. Förordningarna av den 29 sistlidne maj angående tillverkning, införsel, försäljning, försling och upplag av alkoholhaltiga ämnen förutsätta under nuvarande förhållanden vissa brådskande interimistiska åtgärder.

Inom området för de ärenden, som beröra kyrkan och undervisningsväsendet, är stiftandet av en religionsfrihetslag en synnerligen brådskande angelägenhet. Jämväl stiftandet av en lag angående läroplikt är att anse såsom en brådskande åtgärd, för såvitt som vårt folk åstundar en plats i kulturfolkens led; därest statsverkets tillstånd icke medger ett omedelbart genomförande av läroplikten i hela dess vidd, kunde tiden för förverkligandet i mån av behov förlängas, men stiftandet av själva lagen borde icke fördröjas. De åtgärder, som vidtagits för en reformering av landets hela undervisningsväsende, borde med kraft fullföljas. Likaså borde åtgärder vidtagas och redan inslagna fullföljas beträffande lagstiftningen angående skolväsende och universitetet.

Samtliga dessa åtgärder förutsätta emellertid, att regeringen till sitt förfogande erhåller tillräckliga penningmedel. Den allmänna situationen ställer på den tömda statskassan sådana krav, att alla tänkbara inkomstkällor böra anlitas; i synnerhet är det för ökande av statsverkets tillgångar nödvändigt, att stora inkomster och under krigstiden inhöstade vinster kännbart beskattas. Jämväl bliva anmärkningsvärt stora statslån av nöden särskilt för lindrande av livsmedelsbristen, för lösningen av jordfrågan samt för nya järnvägar och andra allmänna arbeten. Inom området för beskattningen såväl till stat som kommun bör ett genomgripande reformarbete snarast vidtagas.

Ännu viktigare än penningtillgången äro emellertid för realiserandet av alla dessa progressiva uppgifter att ordning och lugn i landet återupprättas. För ernåendet härav erfordras gemensamma ansträngningar såväl av lantdagen som av regeringen i förtroendefull samverkan. Helsingfors den 23 november 1917.

P. E. Svinhufvud.

Till Lantdagens Herr Talman.

Vi anhålla att Ni måtte tillåta följande framställning till Lantdagen:

Enär Lantdagen beslutit att själv utöva högsta statsmakten i Finland, men icke utsett ledamöter i Senatens ekonomiedepartement, vars ledamöter anmält att de ärna avgå, få vi härmed föreslå,

att Lantdagen måtte besluta till ledamöter i ekonomiedepartementet och till chefer för de olika expeditionerna utse följande personer:

Till ordförande för senatens ekonomiedepartement och till chef för lanthus-hållningsexpeditionen senator Antti Oskari Tokoi;

till chef för justitieexpeditionen hovrättsauskultanten Juhon Oskari Arjanne;

till t. f. chef för civilexpeditionen tidningsredaktören Yrjö Esaias Mäkelin och till biträdande chef polismästaren Johan Henrik Välisalmi;

till chef för finansexpeditionen filosofiedoktorn, universitetsdocenten Edvard Gylling;

till chef för ecklesiastik- och undervisningsexpeditionen tidningsredaktören Väinö Jokinen;

till chef för kommunikationsexpeditionen filosofiemagistern Sulo Vuolijoki och till biträdande chef lokomotivföraren Konstantin Lindqvist;

till chef för handels- och industriexpeditionen tidningsredaktören Yrjö Elias Sirola;

till chef för socialexpeditionen ordföranden för finska fackorganisationen Juhon Heikki Lumivuokko; och

till ledamot utan portfölj småbrukaren Johan Edvard Salin;

att Lantdagen måtte besluta såsom närmaste verksamhetsprogram för Senatens ekonomiedepartement godkänna följande:

1) Senatens ekonomiedepartement bör oförtövat tillse, att gällande livsmedelslag ovillkorligen efterföljes enligt av arbetarena framställda fordringar och att livsmedelsfrågan ordnas så att de mindre bemedlade folklagren icke bliva partiskt lidande på grund av den knappa livsmedelstillgången;

2) Senatens ekonomiedepartement bör vidtaga åtgärder för tryggande av Finlands politiska oberoende sålunda, att den av Lantdagen den 18 juli detta år godkända lagen om högsta statsmaktens utövande i Finland bringas i gällande kraft och kompletteras med lagstadganden om Finlands utrikespolitik och militära ärenden;

3) för avvärjande av arbetslösheten bör Senatens ekonomiedepartement vidtaga energiska åtgärder;

4) för åstadkommande av en effektiv ålderdoms- och invaliditetsförsäkring bör Senatens ekonomiedepartement ofördröjligen vidtaga åtgärder för ställande av ett avsevärt penningbelopp såsom grundfond för ålderdoms- och invaliditetsförsäkring;

5) Senatens ekonomiedepartement bör till Lantdagen utarbета ett förslag om åstadkommande av en verksam beskattning av krigsvinster och andra under kriget tillkomna stora inkomster;

6) Senatens ekonomiedepartement åligger att skrida till skyndsamma åtgärder för en rättvis torparfrigörelse;

7) Senatens ekonomiedepartement bör ofördröjligen utarbета förslag till ändring av gällande Lantdagsordning därhän, att rösträttsgränsen nedsättes från 24 år till 21 år och att de mest iögonenfallande inskränkningar i rösträtten avlägsnas;

8) åtgärder böra oförtövat vidtagas för en demokratisering av tjänstemannamaskineriet;

9) Senatens ekonomiedepartement äger uppgöra förslag till Lantdagen såväl om beviljande av allmän amnesti åt de personer, vilka vid befrämjande avorstrejksrörelsen såsom verkställare av organisationernas beslut kommit att bryta mot lag liksom även förbud mot förföljelse och bojkott av personer, vilka deltagit i ororstrejen; samt

att Senatens ekonomiedepartement befullmäktigas att utöva den befogenhet, som stadgas i instruktionen för Finlands Senat, vilken ingår i förordningen av den 13 september 1892 samt i de densamma ändrande förordningarna av den 23 juli 1896 och 8 november 1917.

Helsingfors den 20 november 1917.

Jaakko Mäki.
P. Huttunen.
Seth Heikkilä.
E. Aromaa.
E. Eloranta.
Anton Huotari.

H. Hurmevaara.
E. Huttunen.
J. A. Lankila.
Oskari Orasmaa.
Juho Rikkonen.
A. Laakkonen.

Eduskunnan Herra Puhemiehelle.

Pyydämme Teitä sallimaan tilaisuuden Eduskunnalle esittää seuraavaa:

Kun Eduskunta on päättänyt itse käyttää Suomen korkeinta valtiovaltaa, mutta jättänyt valitsematta jäseniä Senaatin talousosastoon, jonka jäsenet ovat ilmoittaneet eroavansa, saamme täten ehdottaa,

että Eduskunta päättäisi nimittää Senaatin talousosaston jäseniksi ja eri toimituskuntien päälliköiksi seuraavat henkilöt:

Senaatin talousosaston puheenjohtajaksi ja maataloustoimituskunnan päälliköksi senaattori Antti Oskari Tokoi;

oikeustoimituskunnan päälliköksi hovioikeuden auskultantti Juhon Oskari Arjanne;

sisäasiaintoimituskunnan v. t. päälliköksi sanomalehdentoimittaja Yrjö Esaias Mäkelin ja apulaispäälliköksi poliisimestari Johan Henrik Välisalmi;

valtiovaraintoimituskunnan päälliköksi filosofiantohtori, yliopiston dosentti Edvard Gylling;

kirkollis- ja opetustoimituskunnan päälliköksi sanomalehdentoimittaja Väinö Jokinen;

kulkulaitosten ja yleisten töiden toimituskunnan päälliköksi filosofianmaisteri Sulo Vuolijoki ja apulaispäälliköksi veturinkuljettaja Konstantin Lindkvist;

kauppa- ja teollisuustoimituskunnan päälliköksi sanomalehdentoimittaja Yrjö Elias Sirola;

sosiaalitoimituskunnan päälliköksi Ammattijärjestön puheenjohtaja Juhon Heikki Lumivuokko; ja

salkuttomaksi jäseneksi pienviljelijä Johan Edvard Salin:

että Eduskunta päättäisi Senaatin talousosaston lähimmäksi toimintaohjelmaksi hyväksyä seuraavaa:

1) Senaatin talousosaston on viipymättä ryhdyttävä huolehtimaan siitä, että voimassa olevaa elintarvelakia ehdottomasti noudatetaan työväen taholta esitettyjen vaatimusten mukaan ja että elintarvekysymys tulee järjestetyksi siten, että vähävarainen kansanainas ei joudu poikkeuksellisesti kärsimään elintarpeiden vähyydestä;

2) Senaatin talousosaston tulee ryhtyä toimenpiteisiin Suomen valtiollisen riippu-

mattomuuden turvaamiseksi siten, että heinäkuun 18 päivänä tänä vuonna Eduskunnan hyväksymä laki Suomen korkeimman valtiovallan käyttämisestä saatetaan voimaan ja täydennetään Suomen ulkopoliittikkaa ja sotilasasioita koskevilla lain säännöksillä;

3) työttömyyden torjumiseksi Senaatin talousosaston on ryhdyttävä tarmokkaisiin toimiin;

4) Senaatin talousosaston on tehokkaan vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutuksen aikaansaamiseksi viipymättä ryhdyttävä toimenpiteisiin huomattavan rahamäärän asettamiseksi vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutuksen pohjavaroiksi;

5) Senaatin talousosaston on valmistettava Eduskunnalle ehdotus sotavoittojen sekä sota-aikana kertyneitten muitten suurten tulojen tehokkaan verotuksen aikaansaamiseksi;

6) Senaatin talousosaston tehtävänä on ryhtyä pikaisiin toimenpiteisiin oikeudelmukaisen torpparivapautuksen aikaansaamiseksi;

7) Senaatin talousosaston on viipymättä valmistettava ehdotus voimassaolevan Valtiopäiväjärjestyksen muuttamiseksi niin, että äänioikeusikäraja alennetaan 24 vuodesta 21 vuodeksi ja että räikeimmät äänioikeuden rajoitukset poistetaan;

8) on ryhdyttävä viipymättä toimenpiteisiin virkamieskoneiston kansanvaltaistuttamiseksi;

9) Senaatin talousosaston tehtävänä on laatia Eduskunnalle ehdotus niin hyvin yleisen armahduksen myöntämisestä niille henkilöille, jotka suurlakkoliikettä edistäessään järjestöpäätösten toimeenpanijoina ovat joutuneet rikkomaan lakia kuin myös suurlakkoon osaaottaneiden vainon ja boikottauksen kiellosta; sekä

että Senaatin talousosasto valtuutetaan käyttämään sitä toimivaltaa, mikä on määrätty 13 päivänä syyskuuta 1892 annetussa asetuksessa sisältävä ohjesäännön Suomen Senaatille sekä sitä muuttavissa asetuksissa heinäkuun 23 päivältä 1896 ja marraskuun 8 päivältä 1917.

Helsingissä 20 päivänä marraskuuta 1917.

Jaakko Mäki.
P. Huttunen.
Seth Heikkilä.
E. Aromaa.
E. Eloranta.
Anton Huotari.

H. Hurmevaara.
E. Huttunen.
J. A. Lankila.
Oskari Orasmaa.
Juho Rikkinen.
A. Laakkonen.

Hallituksen esitys Suomen Eduskunnalle laiksi Korkeimmasta Hallinto-oikeudesta.

Nykyään voimassa olevien määräysten mukaan kuuluu hallinto-oikeudellisten valitusasiain ratkaisu ylimmässä oikeusasteessa yleensä Senaatin talousosastolle, jonne ne saapuvat kuvernööreiltä, ylihallituksilta, tuomiokapituleilta ja Revisionioikeudesta. Tällainen järjestys on jo kauan sitten havaittu vähemmän tyydyttäväksi. Tähän nähden on eduskuntakin anomuksessaan lokakuun 23 päivältä 1908 pyytänyt saada esityksen erityisen tuomioistuimen perustamisesta kyseessäolevain asiain käsittelyä varten ylimmässä oikeusasteessa. Tällöin on Eduskunta huomauttanut, että hallinto-oikeudellista laatua olevain valitusasiain käsittely Senaatin talousosastossa näiden asiain lukumäärään ja laatuun nähden vaatii enemmän aikaa kuin talousosasto, laiminlyömättä muita tehtäviään, saattaa niille omistaa sekä että oikeudenkäyttö tällaisissa asioissa on tämän johdosta ylenmäärin hidasta eikä myöskään oikeusturvallisuuden kannalta katsoen annan riittäviä takeita, etenkin kun jäseniä talousosastoon nimitettäessä ei voida panna erityistä huomiota heidän kykyynsä hallinto-oikeudellisessa lainkäytössä. Mainitut seikat yhdessä talousosaston jäsenien usein tapahtuvan vaihdon kanssa estävät myös syntymästä vakiintunutta oikeudenkäyttöä, joka saattaisi vähentää Suomen hallinto-oikeudessa ilmenevien muodollisten puutteellisuuksien aiheut-

tamia haittoja sekä olla tarpeellisena ohjeena oikeudenkäytölle alemmissa oikeusasteissa.

Eduskunnan anomus ei johtanut toivottuihin toimenpiteisiin. Kuitenkin ovat haitat kyseessäolevan anomuksen tekemisen jälkeen hallinto-oikeudellisten valitusasiain käsittelyjärjestyksessä tulleet yhä enemmän näkyviin, muun muassa jo tällaisten asiain lukumäärän kasvamisen vuoksi. Viimekuluneen kymmenvuotiskauden jälkimäisellä puoliskolla saapui nimittäin Senaattiin vuosittain keskimäärin 800 valitusasiaa, kun taas näiden luku vuosina 1912—1916 oli keskimäärin 1,134. Uusi melkoinen lisäys on odotettavissa sen jälkeen kun kunnallislainsäädännön suunniteltu uudistus tulee toteutetuksi. Hallitus, joka täydellisesti hyväksyy yllämainitut eduskunnan esittämät näkökohdat sekä katsoo, ettei erityisen tuomioistuimen perustamista näiden asiain käsittelyä varten voida enää lykätä, on sen vuoksi laadituttanut ehdotuksen tällaista tuomioistuinta koskevaksi laiksi.

Eduskunnan yllämainittu anomus tarkoittaa vain ylimpänä oikeusasteena hallinto-oikeudellisia valitusasioita käsittelevän tuomioistuimen perustamista. Itse asiassa ei ainakaan nykyään pitemmälle tähtäävä uudistus voine tulla kysymykseen. Täydellisen oikeusastelaitoksen aikaansaaminen hallinto-oikeudellisten riita-asiain käyttelyä varten vaatisi liian suuria kustannuksia ja viivyttäisi arvaamattomalla tavalla kyseessäolevan uudistuksen toteuttamista.

Hallitus on senvuoksi valmistuttanut ehdotuksen laiksi erityisestä Senaatista erillään olevasta tuomioistuimesta, joka ylimpänä oikeusasteena käsittelee hallinto-oikeudellisia valitusasioita. Tätä tuomioistuinta voisi sopivimmin nimittää Korkeimmaksi Hallinto-oikeudeksi.

Asian luonnon ja muissa maissa saavutetun kokemuksen mukaista on, että hallinto-oikeudellisista asioista ne, joiden

ratkaisu riippuu lain soveltamisesta, etupäässä soveltuvat tuomioistuimessa käyteltäviksi, kun taas sellaiset asiat, jotka koskevat kysymystä hallinnollisen toimenpiteen sopivaisuudesta tahi tarkoituksenmukaisuudesta, yleensä jätetään hallinnon piiriin. Ehdotus perustuu sen vuoksi siihen periaatteeseen, että ne valitusasiat, joiden ratkaisu riippuu pääasiassa päätöksen tai toimenpiteen tarkoituksenmukaisuuden harkitsemisesta, edelleenkin jäävät Senaatin ratkaistavaksi. Jotta olisi mahdollista yhtenäisesti arvostella oikeuspaikkakysymystä ja ehkäistä pätevyysriitojen syntymistä Senaatin ja Korkeimman Hallinto-oikeuden välillä, jätettäisiin kuitenkin yleensä kaikki valitusasiat Korkeimpaan Hallinto-oikeuteen, jonka tulisi mainittua kysymystä harkittuaan lykätä Senaatin ratkaistavaksi yllämainitun laatuiset asiat.

Tarpeettoman mutkallisuuden ja ajanhukan välttämiseksi on erinäiset valitusasiat, jotka joka tapauksessa ovat ratkaistavat hallinnollista tietä, katsottu kuuluviksi suorastaan Senaatille. Sellaisia ovat ensi sijassa nimitysasiat. Ne oikeuskysymykset, jotka tällaisissa asioissa voivat tulla tutkittaviksi (hakijan muodollinen pätevyys y. m.), ovat nimittäin laadultaan niin yksinkertaisia, etteivät ne vaadi tuomioistuinten käsittelyä, kun taas pääasian, virkanimityksen, täytyy asianmukaisesti olla hallituksen määrättävänä.

Erityisen korkeimman hallintoasiain tuomioistuimen puutteessa on osa hallinto-oikeudellisia valitusasioita, joiden ratkaiseminen viimeisessä oikeusasteessa tulisi asianmukaisesti kuulumaan mainitunlaiselle tuomioistuimelle, käsitelty Senaatin oikeusosastossa. Niinpä ovat oikeusosastoon saapuneet valitukset kuvernöörien antamista päätöksistä sekä kuvernöörien alistukset asioissa, jotka koskevat eduskuntavaalien vaaliluetteloja ja valtiopäivämiesten vaalia. Sama-

ten on oikeusosasto ratkaissut valitukset kuvernöörin antamista päätöksistä, joilla irtolaisia on tuomittu yleiseen työhön. Nämä asiat on ehdotettu siirrettäviksi Korkeimmalle Hallinto-oikeudelle. Sentähden on laadittu ehdotukset asetuksiksi Suomen Suuriruhtinaanmaan Vaalilain 13 ja 16 §:n sekä huhtikuun 2 päivänä 1883 irtolaisista ja niiden kanssa menettelemisestä annetun asetuksen 9 §:n muuttamisesta.

Hallituksen mielestä on tarpeellista, että korkeimmalle hallintoasiain tuomioistuimelle annetaan ratkaistavaksi anomukset menetetyn ajan takaisin antamisesta ja lainvoiman saaneen tuomion purkamisesta hallintoasioissa, jotka kuuluvat tämän tuomioistuimen taikka Senaatin talousosaston käsiteltäviin, minkä vuoksi tätä koskeva säännös on otettu laki-ehdotukseen.

Varsinaisen toimintansa eli hallinto-oikeudellisten valitusasiain käsittelyn ohella tulisi Korkeimmalla Hallinto-oikeudella olemaan se tärkeä tehtävä, että se antaisi Senaatille lausuntoja hallinnollisista lainsäädäntökysymyksistä.

Yhtäpitävästi sen kanssa, mitä esityksen mukaan laiksi Korkeimmasta Oikeudesta tulisi olemaan voimassa viimeksi mainittuun nähden, tulisi Korkein Hallinto-oikeus olemaan tuomionvoipa, jos viisi jäsentä on saapuvilla. Jotta Korkeimman Hallinto-oikeuden jäsenlukua ei kuitenkaan mahdollisen sairaus- tai muun esteen takia tarvitsisi koroittaa kuutta korkeammaksi, on katsottu olevan tarpeellista säätää, että Korkein Hallinto-oikeus on tuomionvoipa myöskin ainoastaan neljän jäsenen läsnäollessa, milloin kolme heistä on yhtä mieltä käsiteltävänä olevan asian ratkaisuun nähden.

Käytännöllisistä kysymyksistä, jotka korkeimman hallintoasiain tuomioistuimen perustamisen yhteydessä vaativat ratkaisua, on lähinnä kysymys sen käsiteltävään valitusasiain valmistelusta ja esittelystä. Hallituksesta on järjestelmä, jon-

ka mukaan sanotut tehtävät kuuluisivat yhä edelleen asianomaisille Senaatin toimituskunnille, näyttänyt nykyhetkellä olevan asetettava sellaisen järjestelmän edelle, että Korkeimpaan Hallinto-oikeuteen otettaisiin erityisiä esittelijöitä. Ensinmainitun järjestelmän mukaan pidettäisiin yllä suotava läheinen yhteys varsinaisen hallinnon ja hallinnollisen lainkäytön välillä. Se asiantuntemus, jonka Senaatin virkamiehet saavuttavat ollessaan tekemisissä hallintoasiain kanssa, koituisi Korkeimman Hallinto-oikeuden hyödyksi. Kun ehdotuksen mukaan Korkeimmassa Hallinto-oikeudessa eräissä tapauksissa vain suoritettaisiin asiain ennakkotutkinta oikeuspaikkakysymyksen ratkaisua varten, vältettäisiin työvoiman tuhlausta, jos sama henkilö esittelisi asian Korkeimmassa Hallinto-oikeudessa ja Senaatissa. Asiat voitaisiin kuten tähänkin asti jättää Senaatin (talousosaston) reistraattorinkonttoriin, minkä kautta vältettäisiin muuten mahdolliseksi käyvä oikeuden menettäminen. Vihdoin sanottu järjestelmä aiheuttaisi myöskin vähemmän menoja valtiolaitokselle. Tähän katsoen ja kun ne käytännölliset haitat, joita tällaisesta ratkaisusta kenties koituisi, eivät ole näyttäneet vaikeasti voitettavilta, on Hallitus ehdottanut esitettyä, Ruotsissakin noudatettua järjestelmää ainakin toistaiseksi hyväksyttäväksi. Ne asiat, jotka on siirretty Senaatin oikeusosastosta Korkeimman Hallinto-oikeuden ratkaistavaksi, tulisivat tällöin asianmukaisesti esiteltäviksi oikeustoimituskunnasta.

Mainitut lakiehdotukset Korkeimmasta Hallinto-oikeudesta ynnä Vaalilain sekä huhtikuun 2 p:nä 1883 annetun irtolaisia koskevan asetuksen muuttamisesta jätetään täten Eduskunnan hyväksyttäviksi. Nämä ehdotukset kuuluvat seuraavasti:

L a k i

Korkeimmasta Hallinto-oikeudesta.

Suomen eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään seuraavaa:

1 §.

Ne hallinto-oikeudelliset valitusasiat, jotka tähän saakka on ratkaistu Senaatin talousosastossa, käsittelee tästä lähtien, 2 ja 3 §:ssä säädettyjä poikkeuksia lukuunottamatta, erityinen tuomioistuin, jonka nimenä on Korkein Hallinto-oikeus.

Korkeimman Hallinto-oikeuden tulee tutkia ja ratkaista asiat, joista erinäisten asetusten nojalla tehdään valituksia Korkeimpaan Hallinto-oikeuteen taikka jotka sinne alistetaan, samoin kuin hakemukset menetetyn ajan takaisinsaamisesta ja lainvoiman saaneen päätöksen purkamisesta sellaisissa hallintoasioissa, jotka kuuluvat tämän tuomioistuimen taikka Senaatin talousosaston käsiteltäviin.

Tämän oikeuden on myös pidettävä silmällä alempien viranomaisten hallinto-oikeudellista lainkäyttöä.

2 §.

Valitukset, jotka koskevat nimitysasioita, käsittelee edelleenkin Senaatti. Sama olkoon laki, mitä tulee valituksiin asioissa, jotka lain mukaan on alistettu Senaatin tutkittaviksi.

3 §.

Jos Korkein Hallinto-oikeus katsoo valituksen koskevan kysymystä, jonka ratkaisu pääasiassa riippuu päätöksen tai

toimenpiteen tarkoituksenmukaisuuden harkitsemisesta, on asia jätettävä Senaatin ratkaistavaksi.

Jos asiassa, josta 1 momentissa on puhe, on kysymys myös siitä, onko päätös tai toimenpide lainvastainen, antakoon Korkein Hallinto-oikeus siitä lausuntonsa.

Korkeimman Hallinto-oikeuden tässä pykälässä tarkoitettu toimenpide tai lausunto on lopullinen.

4 §.

Jos valitukseen liittyy samaa asiaa koskeva anomus hallinnollisesta toimenpiteestä, ratkaiskoon Korkein Hallinto-oikeus valitusasian ja siirtäköön asian muussa suhteessa Senaatin päätettäväksi.

5 §.

Korkeimman Hallinto-oikeuden tulee Senaatin pyynnöstä antaa lausuntoja hallinnollisista lainsäädäntökysymyksistä.

Jos hallintoa koskevan lain tai asetuksen muuttaminen tai selittäminen osoittautuu tarpeen vaatimaksi, saa Korkein Hallinto-oikeus tehdä siitä esityksen Senaatille.

6 §.

Korkeimmassa Hallinto-oikeudessa on oleva presidentti ja vähintään viisi hallintoneuvosta. Näihin virkoihin hallitus nimittää Korkeimman Hallinto-oikeuden siitä tehtyä esityksen oikeamielisiä ja lainoppineita miehiä, joilla on taitoa ja kokemusta tuomarin- tai hallintotoimissa. Vähintään puolella Korkeimman Hallinto-oikeuden jäsenistä tulee olla kelpoisuus tuomarinviran hoitoon.

Ylempien ja alempien oikeuksien tuomareille perustuslaissa vakuutettu oikeus, ettei heitä saa ilman laillista tutkimusta ja tuomiota virasta erottaa, olkoon voimassa

myös Korkeimman Hallinto-oikeuden presidenttiin ja jäseniin nähden.

7 §.

Korkein Hallinto-oikeus on tuomionvoipa, kun viisi jäsentä on läsnä, kuitenkin voi neljä päättää asian, jos vähintään kolme jäsentä on päätöksestä yhtä mieltä.

Asiain käsittelyssä Korkeimmassa Hallinto-oikeudessa noudatettakoon laillista oikeudenkäyntijärjestystä.

8 §.

Milloin asian ratkaisu niin vaatii, hankkikoon Korkein Hallinto-oikeus lausunnon tai selityksen viranomaiselta sekä antakoon määräyksen todistajan tai asiantuntijan kuulemisesta tuomioistuimessa.

9 §.

Asiat, jotka kuuluvat Korkeimman Hallinto-oikeuden käsiteltäviin, valmistellaan ja esitellään asianomaisesta Senaatin toimituskunnasta, jonka asiana myös on toimituskirjain valmistaminen ja poisantaminen.

10 §.

Korkein Hallinto-oikeus päättäköön töiden jakamisesta jäsentensä kesken sekä laatikoon työjärjestyksensä.

11 §.

Senaatin prokuraattorilla olkoon Korkeimmassa Hallinto-oikeudessa sama toimivalta ja samat tehtävät, jotka hänellä on ollut Senaatin oikeusosastossa.

12 §.

Viran toimituksessa tekemästään virheestä pannaan Korkeimman Hallinto-oikeuden presidentti ja hallintoneuvos syytteeseen Korkeimmassa Oikeudessa.

13 §.

Leimapaperin käyttämisestä Korkeimman Hallinto-oikeuden toimituskirjoissa sekä näistä suoritettavista maksuista olkoon voimassa mitä Senaatin toimituskirjoista on säädetty.

14 §.

Ne tarkemmat määräykset, jotka tämän lain täytäntöönpanemista varten ovat tarpeen, annetaan hallinnollisella asetuksella.

15 §.

Tämä laki astuu voimaan

Ne jutut ja asiat, jotka tämän lain mukaan kuuluvat Korkeimman Hallinto-oikeuden käsiteltäviin, mutta jotka sanottuna päivänä ovat vireillä Senaatissa taikka Korkeimmassa Oikeudessa, siirretään Korkeimpaan Hallinto-oikeuteen.

**Laki 20 päivänä heinäkuuta 1906 annetun
Vaalilain 13 ja 16 §:n muuttamisesta.**

Suomen eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään täten, että 20 päivänä heinäkuuta 1906 annetun Vaalilain 13 ja 16 § ovat muutettavat näin kuuluviksi:

13 §.

Jos joku tahtoo hakea muutosta kuvernöörin päätökseen, tehköön sen valituksella, joka asetetaan Korkeimmalle Hallinto-oikeudelle ja annetaan kuvernöörille viimeistään ennen kello kahtatoista neljäntenätoista päivänä päätöksen kuuluttamisesta lukien.

Kun valitus on tehty, lähettäköön kuvernööri sen ynnä jäljennöksen päätöksestä ja asiakirjat heti mainitun ajan kuluttua Korkeimpaan Hallinto-oikeuteen; mutta muussa tapauksessa kuvernööri ilmoittakoon vaalilautakunnalle, että päätös on saanut lainvoiman.

Korkein Hallinto-oikeus toimituttaa kuvernöörin kautta vaalilautakunnalle asiasta antamansa päätöksen.

16 §.

Ennen uusia vaaleja on vaaliluettelo niin tarkastettava, kuin 8 §:ssä on sanottu, sekä heti sen jälkeen kymmenen päivän kuluessa asianmukaisen valvonnan alaisena pidettävä äänestysalueella esillepantuna, josta kuulutuksella on tieto annettava.

Vaatimus vaaliluettelon oikaisemisesta on saman ajan kuluessa kirjallisesti lautakunnalle esitettävä. Jos vaatimus tarkoittaa jonkun poistamista vaaliluettelosta, antakoon lautakunta kirjelmän hänen tiedokseen 10 §:ssä mainitussa järjestyksessä, kehottaen häntä seitsemän päivän kuluessa edellä 1 momentissa mainitun ajan loputtua antamaan kirjallisen selityksensä.

Sen jälkeen menetellään asiassa niinkuin 11 §:ssä on säädetty; ja kuvernöörin tulee joutuisasti alistaa asiasta antamansa päätös Korkeimman Hallinto-oikeuden tutkittavaksi.

**Laki 2 päivänä huhtikuuta 1883 irtolaisista
ja niiden kanssa menettelemisestä annetun ase-
tuksen 9 §:n muuttamisesta.**

Suomen eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään tä-
ten, että 2 päivänä huhtikuuta 1883 irtolaisista ja niiden
kanssa menettelemisestä annetun asetuksen 9 § on muutettava
näin kuuluvaksi:

9 §.

Muutosta päätökseen saadaan hakea Korkeimmassa
Hallinto-oikeudessa valituksella, joka, ynnä päätöksen ja
valituksessa mainittujen, ennen sisäänantamattomain asia-
kirjain kanssa on viimeistään yhdentenäkolmatta päivänä
julistamisen jälkeen, julistamispäivää kumminkaan luke-
matta, laillisessa järjestyksessä annettava joko Senaatin
reistraattorinkonttoriin taikka kuvernöörille, jossa viime-
mainitussa tapauksessa kuvernööri vaatikoon valituksesta
asianomaisten selityksen sekä sen jälkeen toimittakoon vali-
tuksen ja asiaan kuuluvat asiakirjat oman lausuntonsa kanssa
Senaattiin.
